

РОЗДІЛ 3. ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК: СУТЬ ТА ПОБУДОВА

MANAGEMENT ACCOUNTING: ESSENCE AND STRUCTURE

У статті розглянуто сутність і побудову управлінського обліку як інструменту ефективного управління підприємством. Автор аналізує відмінності між управлінським і фінансовим обліком, зокрема їхнє призначення, методологію та користувачів інформації. Управлінський облік орієнтований на внутрішніх користувачів, забезпечуючи деталізовану інформацію для прийняття оперативних і стратегічних рішень. Висвітлено ключові завдання управлінського обліку, такі як планування, контроль, оцінка ефективності підрозділів і підтримка стратегічного управління. Розглянуто сучасні підходи до організації управлінського обліку, включаючи автоматизацію процесів і впровадження інтегрованих інформаційних систем. Автор акцентує увагу на важливості адаптації облікової системи до специфіки підприємства, розвитку кваліфікації персоналу та мінімізації ризиків у змінних умовах ринку.

Ключові слова: управлінський облік, фінансовий облік, автоматизація, планування, контроль, ефективність.

The article examines the essence and structure of management accounting as a critical tool for effective enterprise management. The author emphasizes the differences between management accounting and financial accounting, including their purposes, methodologies, and target users. Management accounting focuses on providing detailed, operational, and strategic information to internal users, enabling informed decision-making and efficient resource allocation. The article outlines the key objectives of management accounting, such as planning, control, evaluating the performance of subdivisions, and supporting strategic management. Furthermore, the study discusses modern approaches to organizing management accounting, highlighting the importance of process automation and the implementation of integrated information systems. It emphasizes the necessity of adapting accounting systems to the unique characteristics of enterprises and fostering employee qualifications to minimize risks in a dynamic market environment. The integration of financial and management accounting, alongside the application of advanced cost analysis methods, is identified as essential for aligning internal processes with strategic goals. In addition, the author addresses the challenges associated with management accounting implementation in enterprises. These include the lack of clear strategies, insufficient automation, inadequate personnel training, and integration issues with financial accounting. To overcome these obstacles, the article suggests adopting automated ERP systems, modern analytical methodologies such as activity-based costing, and continuous staff development. It also underscores the importance of flexibility and real-time data provision to respond effectively to market changes. In conclusion, the article asserts that management accounting is indispensable for achieving enterprise sustainability and competitiveness. By fostering precise data-driven planning, control, and decision-making, it supports the strategic and tactical objectives of businesses. However, its effectiveness depends on the enterprise's ability to establish clear strategies, integrate accounting systems, and maintain adaptability in a constantly evolving business landscape.

Keywords: management accounting, financial accounting, automation, planning, control, efficiency.

УДК 657.3:658.15

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct82-14>

Гаркуша С.А.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Сумський національний аграрний
університет

Harkusha Serhii

Sumy National Agrarian Universit

Постановка проблеми. Управлінський облік є невід'ємною частиною системи управління підприємством, що сприяє ефективному прийняттю рішень, плануванню та контролю діяльності на всіх рівнях управління. Він має суттєві відмінності від фінансового обліку, адже зосереджений на наданні внутрішнім користувачам підприємства достовірної, детальної та оперативної інформації, яка дозволяє оптимізувати використання ресурсів, оцінювати ефективність діяльності підрозділів і проектів, а також планувати майбутні фінансові показники. Управлінський облік виступає інструментом для підтримки оперативного та стратегічного управління, що безпосередньо впливає на досягнення цілей підприємства, таких як підвищення прибутковості, скорочення витрат і забезпечення стабільного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За результатами дослідження літератури, зокрема

[1–5], з'ясовано, що деякі теоретичні і практичні аспекти у цьому напрямі розглянуто у працях таких вчених та практиків, як Дмитренко А.В. [1], Косташ Т.В. [2], Максимчук І.А. [3], Онищенко В. [4], Розіт Т.В. [5] та ін.

З розвитком ринкових відносин в Україні зростає значення ефективних систем управління, прийняття рішень і контролю результативності діяльності підприємств, тому проблема впровадження та організації управлінського обліку і проведення управлінського аудиту стає все більш актуальною. Управлінський облік забезпечує надання точних, повних і своєчасних даних для прийняття ефективних рішень, а управлінський аудит сприяє оцінці ефективності роботи управлінського апарату та наданню рекомендацій щодо покращення його діяльності й діяльності підприємства в цілому, що особливо важливо в умовах сучасної ринкової економіки. Однак, на відміну від західних компаній,

українські керівники все ще не мають чіткого уявлення про роль управлінського обліку та аудиту через недостатній розвиток теоретичних і практичних аспектів їх впровадження та використання, зазначають Розіт Т.В. та Слюніна Т.Л. [5, с. 1012].

В свою чергу, Дмитренко А.В., Лебедик Г.В. та Яценко В.В. [1, с. 1354] зазначають, що організація управлінського обліку вимагає врахування низки факторів, які мають вирішальний вплив і зумовлені особливостями діяльності підприємства, кожне підприємство формує систему управлінського обліку, орієнтуючись на власні потреби та специфіку своєї роботи. Зв'язки між управлінським і фінансовим обліком, плануванням, контролем, а також мотивацією і регулюванням утворюють замкнутий цикл, що включає як прямі, так і зворотні зв'язки.

Автор Онищенко В. [4] наголошує, що метою управлінського обліку на підприємстві є надання керівникам чи власникам оперативної інформації, що дозволяє оцінити фінансову ситуацію підприємства, зокрема через системи координат «доходи/витрати» і «прибуток/гроші». Окрім того, управлінський облік має на меті надання даних про майно підприємства, співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, а також про строки платежів і касові розриви. Касовий розрив, як ситуація, коли підприємство не має достатньо коштів для виконання зобов'язань, може бути подоланий завдяки плануванню грошових потоків за допомогою управлінського обліку.

Автори Максимчук І.А., Метіль Т.К. [3, с. 49] наголошують, що поточна система бухгалтерського управлінського обліку повинна включати кілька важливих елементів, зокрема, вона повинна забезпечувати раціональну структуру внутрішнього контролю за різними центрами фінансової звітності, бізнес-процесами та сегментами. Також необхідно проводити оцінку та бюджетування для всієї структури управління з відповідними інструкціями, що описують процеси формування та функціонування. Особливу увагу слід приділяти схемі рахунків управлінського обліку, адаптованій до внутрішнього управління, а також методичним принципам для узгодження системи з гармонізованою схемою рахунків.

Крім того, автори [3, с. 49] зазначають важливість розробки форм внутрішніх звітів, методів оцінки витрат, бухгалтерського обліку та аналізу відхилень. Не менш важливими є методи розподілу витрат за допомогою функцій, а також застосування методів трансфертного ціноутворення.

При розробці Положення про управлінський облік на підприємстві необхідно враховувати фінансову структуру організації, організаційну структуру керівництва та відділу, який здійснюватиме управлінський облік і контроль, а також стандарти потоків документації. Технічний розділ

передбачає використання автоматизації бухгалтерського обліку, забезпечуючи єдину автоматизовану систему для фінансового та управлінського обліку. Методичний розділ має включати системи рахунків, методи оцінки активів і зобов'язань, розрахунки витрат та ціноутворення, формати та бюджети, а також аналітичні показники для ефективного управління [3, с. 49].

Впровадження управлінського обліку в діяльність підприємства потребує залучення додаткових фінансових ресурсів та фахівців з відповідним досвідом, а також чіткого розподілу обов'язків серед центрів відповідальності, зазначають Косташ Т.В. та Шелюжак І.Г. [2], що дозволить налагодити ефективний зворотний зв'язок між керівництвом, підрозділами та цехами, уникнути непорозуміння у виконанні завдань, покращити продуктивність праці, знизити витрати, збільшити прибутки, передбачити фінансові ризики та здійснювати контроль над виробничим процесом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про зростаючу важливість управлінського обліку для ефективного управління підприємствами в умовах ринкової економіки. Відповідно до поглядів ряду авторів управлінський облік дозволяє отримувати оперативну інформацію, що сприяє прийняттю обґрунтованих рішень, контролю за фінансовим станом і виробничими процесами. Проте для ефективної реалізації цього інструмента необхідно враховувати специфіку діяльності підприємства, розвивати методичні основи обліку та організовувати чітку структуру управління і контролю. Зокрема, автори наголошують на важливості автоматизації облікових процесів, розвитку системи внутрішнього контролю та розробки чітких інструкцій і форм звітності, що забезпечать ефективне використання управлінського обліку для покращення діяльності підприємства.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення суті та побудови управлінського обліку, його ролі у забезпеченні ефективного управління підприємством. Також дослідження має на меті визначити основні відмінності між управлінським і фінансовим обліком, розглянути завдання управлінського обліку, а також виявити проблеми, які виникають при його реалізації на підприємствах, зокрема, дослідження спрямоване на вивчення вимог до системи управлінського обліку, а також на аналіз практичних аспектів організації управлінського обліку в умовах змінюваного бізнес-середовища для оптимізації процесів прийняття управлінських рішень і досягнення стратегічних цілей підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий та управлінський облік мають спільну основу, проте значно відрізняються за своїм призначенням, сферою застосування та методологією. Фінансовий облік орієнтований на зовнішніх

користувачів інформації, таких як інвестори, кредитори чи податкові органи, його основна мета – надання об’єктивної та стандартизованої інформації про фінансовий стан підприємства, результати його діяльності та рух грошових коштів. Він регулюється законодавством, національними та міжнародними стандартами і вимагає точного дотримання встановлених форм і звітних періодів.

Управлінський облік, навпаки, призначений для внутрішнього використання, його основна функція – забезпечення керівників та менеджерів деталізованою інформацією для прийняття рішень, планування, контролю й аналізу ефективності діяльності підприємства. Він є гнучким, не підлягає зовнішньому регулюванню, а форми та методи обробки даних визначаються потребами конкретного підприємства. Управлінський облік включає прогнозування, аналіз витрат, оцінку ефективності окремих підрозділів або проєктів і здебільшого працює з оперативними або прогнозними даними [4].

Основна різниця полягає в тому, що фінансовий облік забезпечує загальний стан діяльності підприємства для зовнішніх зацікавлених сторін, тоді як управлінський облік служить інструментом для внутрішнього контролю, прийняття рішень і стратегічного управління (табл. 1).

Таблиця 1 демонструє ключові відмінності між фінансовим та управлінським обліком, які визначають їхню роль у системі управління підприємством. Фінансовий облік спрямований на забезпечення зовнішніх користувачів стандартизованою інформацією, що відображає загальний фінансовий стан підприємства за минулі періоди. Він регулюється

законодавством і міжнародними стандартами, а дані є публічними та охоплюють загальні показники діяльності підприємства. Натомість управлінський облік орієнтований на внутрішніх користувачів і має гнучкіший характер, його дані використовуються для підтримки управлінських рішень, планування та контролю. Інформація в обліку деталізована, прогнозна і конфіденційна, що дозволяє аналізувати ефективність окремих підрозділів, продуктів або проєктів.

Таким чином, фінансовий облік забезпечує зовнішню прозорість, тоді як управлінський є інструментом внутрішньої аналітики та управління. Обидва види обліку є важливими для досягнення ефективного управління і сталого розвитку підприємства.

Управлінський облік в Україні активно розвивається під впливом зростання значущості інформації, цифровізації бізнес-процесів та інтеграції у глобальну економічну систему [6].

Розвиток ринкових відносин підвищує потребу в інформації для планування, контролю та прийняття управлінських рішень [7].

Основними завданнями управлінського обліку є забезпечення внутрішніх користувачів підприємства необхідною інформацією для прийняття ефективних рішень. Також він сприяє формуванню детальної інформації про доходи, витрати, активи, зобов’язання та результати діяльності, що дає можливість керівництву здійснювати контроль за відхиленнями фактичних показників від запланованих. Управлінський облік забезпечує підтримку процесів планування, зокрема складання бюджетів

Таблиця 1

Основні відмінності між фінансовим та управлінським обліком

Критерій	Фінансовий облік	Управлінський облік
Мета обліку	Підготовка фінансових звітів для відображення загального фінансового стану підприємства, результатів діяльності та руху грошових коштів. Забезпечення зовнішніх користувачів достовірною інформацією	Допомога у прийнятті управлінських рішень, плануванні, контролі та оцінці ефективності діяльності підприємства для внутрішніх користувачів
Користувачі інформації	Зовнішні користувачі – акціонери, кредитори, податкові органи, потенційні інвестори	Внутрішні користувачі – менеджери різних рівнів
Регулювання	Регулюється національним законодавством, міжнародними стандартами	Не регламентується зовнішніми стандартами, формується відповідно до потреб конкретного підприємства
Характер інформації	Узагальнена, ретроспективна, базується на фактичних операціях, обов’язкова для звітності	Деталізована, перспективна, прогнозна, орієнтована на аналіз і оптимізацію витрат
Періодичність	Формується за фіксовані звітні періоди (квартал, рік)	Може складатися за будь-який необхідний період (тиждень, місяць, день)
Сфера використання	Переважно охоплює загальні показники діяльності підприємства	Зосереджується на аналізі окремих підрозділів, центрів витрат і прибутків, продукції або проєктів
Конфіденційність	Інформація є публічною або доступною для зовнішніх користувачів	Інформація є конфіденційною та використовується лише в межах підприємства
Приклад використання	Річна фінансова звітність для податкових органів	Аналіз витрат на виробництво для оптимізації бюджету

Джерело: узагальнено автором

і прогнозів, а також розрахунок собівартості продукції та оптимальних обсягів виробництва [4].

Крім того, управлінський облік дозволяє оцінювати ефективність діяльності підрозділів, окремих проектів чи напрямів роботи, що сприяє стратегічному аналізу і визначенню довгострокових цілей, на основі цих даних приймаються оперативні рішення щодо ціноутворення, перерозподілу ресурсів чи зменшення витрат. Інформація управлінського обліку також використовується для розробки систем мотивації персоналу, мінімізації ризиків та швидкого реагування на зміни ринкових умов. Усе це робить його ключовим елементом управління підприємством, орієнтованим на досягнення його стратегічних і тактичних цілей (табл. 2).

Завдання управлінського обліку є основою для ефективного управління підприємством, адже вони забезпечують необхідну інформацію для прийняття обґрунтованих рішень на різних рівнях управління, вони включають формування детальної фінансової інформації, контроль за витратами та доходами, планування діяльності, оцінку ефективності підрозділів і проектів, а також підтримку стратегічного управління. Завдяки постійному моніторингу і аналізу ризиків, управлінський облік дозволяє швидко адаптуватися до змін у ринковому середовищі та забезпечує гнучкість управлінських процесів, що є критичним для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Управлінський облік вирішує кілька важливих проблем, які є ключовими для ефективного управління підприємством.

Перша з них – облік заборгованості, що включає контроль за дебіторською та кредиторською

заборгованістю, що дозволяє своєчасно виявляти прострочення платежів і мінімізувати фінансові ризики, пов'язані з непогашеними боргами.

Друга проблема – прийняття рішень, для якого управлінський облік забезпечує необхідну інформацію про витрати, доходи, активи та інші аспекти діяльності підприємства, що дозволяє керівництву приймати обґрунтовані рішення, базуючись на точних і актуальних даних.

Третя проблема – контроль, який полягає в моніторингу виконання планів і бюджетів, а також у виявленні відхилень від запланованих результатів, що дає можливість своєчасно коригувати діяльність підприємства.

Четверта проблема – планування, яке забезпечує формування бюджету, прогнозів і стратегії розвитку підприємства. Завдяки цьому управлінський облік допомагає визначити оптимальні обсяги виробництва, витрат та продажів, що забезпечує ефективне використання ресурсів.

Хоча ведення управлінського обліку не є обов'язковим за законодавством, його відсутність значно ускладнює управління бізнесом. Без такої системи підприємство ризикує приймати рішення на основі неповних і недостовірних даних, що може призвести до фінансових втрат і невірних стратегічних кроків, тому управлінський облік є важливим інструментом для забезпечення стабільності та розвитку підприємства.

Наступним етапом є розгляд вимог до системи управлінського обліку, які необхідно враховувати для ефективного управління та прийняття обґрунтованих рішень. Вони охоплюють кілька ключових аспектів, які забезпечують оптимальну роботу

Таблиця 2

Основні завдання управлінського обліку

Завдання управлінського обліку	Характеристика
Формування інформації для управління	Забезпечення деталізованої інформації про доходи, витрати, активи, зобов'язання та результати діяльності підприємства. Сегментація даних за підрозділами, видами продукції, проектами тощо
Контроль за витратами і доходами	Виявлення та аналіз відхилень фактичних показників від запланованих, ідентифікація причин цих відхилень і розробка коригувальних дій
Планування діяльності	Сприяння складанню бюджетів, прогнозів, калькуляції собівартості, визначення оптимальних обсягів виробництва та продажів для досягнення запланованих фінансових результатів
Оцінка ефективності діяльності	Оцінка діяльності підрозділів, керівників, окремих проектів чи напрямків для прийняття обґрунтованих рішень щодо їх розвитку або оптимізації
Підтримка стратегічного управління	Забезпечення інформаційної бази для стратегічного аналізу, формування довгострокових цілей, оцінки конкурентного середовища та потенціалу підприємства
Прийняття оперативних рішень	Надання даних для вирішення питань, таких як ціноутворення, вибір між виробництвом і закупівлею, скорочення витрат чи перерозподіл ресурсів
Мотивація персоналу	Сприяння створенню системи мотивації, встановлення KPI (ключових показників ефективності) та оцінка результатів діяльності працівників
Аналіз і мінімізація ризиків	Виявлення ризиків, пов'язаних з діяльністю підприємства, та розробка заходів для їх зниження
Забезпечення гнучкості управління	Постійний моніторинг показників для швидкого реагування на зміни ринкових умов та коригування діяльності підприємства

Джерело: узагальнено автором

облікової системи та підтримку керівництва в процесі прийняття управлінських рішень. Таблиця 3 містить основні вимоги та їхні описи.

У табл. 3 розкрито ключові аспекти, такі як оперативність, гнучкість, достатність, об'єктивність та економічну доцільність, що мають критичне значення для правильного управління та прийняття обґрунтованих рішень. Кожна з цих вимог є важливою для підтримки високої якості обліку та забезпечення необхідної інформації для керівництва в реальному часі, з урахуванням специфіки підприємства та зміни умов на ринку.

Організація управлінського обліку на підприємстві є складним і багатоетапним процесом, що вимагає ретельного підходу та врахування численних факторів. На практиці багато підприємств стикаються з рядом проблем, які можуть вплинути на ефективність управлінського обліку і, як наслідок, на якість прийнятих управлінських рішень. Серед основних проблем можна виокремити наступні.

По-перше, одна з найбільш поширених проблем – це невизначеність цілей та вимог управлінського обліку. У багатьох підприємствах не існує чітко визначеної стратегії управлінського обліку, що призводить до розмитості в облікових процедурах і неможливості правильно інтерпретувати дані для прийняття важливих управлінських рішень. Без узгодженості між стратегією підприємства і обліковою політикою, управлінський облік може бути неефективним і навіть призводити до помилок у плануванні та контролі.

Іншою проблемою є інтеграція фінансового та управлінського обліку. Обидва види обліку використовують подібні дані, але з різною метою: фінансовий облік орієнтований на зовнішніх користувачів (наприклад, податкові органи або інвестори), тоді як управлінський облік спрямований на внутрішнє управління. Відсутність належної інтеграції між

цими двома системами часто призводить до неузгодженості даних, що ускладнює прийняття ефективних рішень.

Ще однією суттєвою проблемою є вибір методів обліку та оцінки. Залежно від специфіки діяльності підприємства, необхідно застосовувати різні методи обліку витрат та оцінки активів. Однак підприємства часто не мають достатнього досвіду для вибору оптимальних методів, що може призвести до неправильних оцінок і, як наслідок, неефективного використання ресурсів.

Недостатня автоматизація процесів також є значною проблемою в організації управлінського обліку. В умовах швидкого розвитку технологій багато підприємств все ще покладаються на традиційні методи ведення обліку, що потребують значних зусиль з боку персоналу і можуть призводити до помилок. Брак сучасних автоматизованих систем не дає змогу зібрати дані в режимі реального часу, що значно ускладнює процес прийняття управлінських рішень.

Не менш важливою проблемою є відсутність кваліфікованих кадрів, здатних ефективно організувати та підтримувати систему управлінського обліку. Недостатній рівень професіоналізму серед працівників може призвести до низької якості облікової інформації, що, в свою чергу, знижує ефективність управління підприємством.

Крім того, підприємства часто стикаються з труднощами у підтримці і вдосконаленні системи управлінського обліку в умовах постійних змін у бізнес-середовищі. Зміни в законодавстві, економічні кризи, нові технології – всі ці фактори вимагають постійної адаптації облікової системи, що є складним завданням для багатьох підприємств.

Таким чином, організація ефективного управлінського обліку на підприємстві є важливою, але й складною задачею, що вимагає комплексного

Таблиця 3

Вимоги до системи управлінського обліку

Вимога	Опис
Оперативність	Здатність системи надавати дані в реальному часі або в короткий термін, необхідний для прийняття рішень. Важлива для швидкого реагування на зміни в бізнес-середовищі та забезпечення актуальності даних для керівництва
Гнучкість	Здатність системи адаптуватися до змінних умов бізнес-середовища та забезпечувати розв'язання специфічних завдань. Гнучкість дає змогу налаштувати систему під індивідуальні потреби підприємства, застосовувати специфічні методи обліку та звітності
Достатність	Обсяг та якість інформації, необхідної для прийняття ефективних управлінських рішень. Система повинна надавати вичерпну, але не надмірну інформацію, що відповідає потребам кожного рівня управління
Об'єктивність	Фіксація економічної суті операцій, а не бухгалтерської або юридичної. Важливо, щоб система обліку відображала реальний стан справ, дозволяючи керівництву приймати рішення на основі достовірних даних
Економічна доцільність	Ведення управлінського обліку повинно бути вигідним підприємству, при цьому витрати на облік не повинні перевищувати отриманих вигод. Необхідно забезпечити баланс між витратами на обробку даних і їх корисністю для прийняття рішень

Джерело: узагальнено автором

підходу до вирішення ряду проблем, з якими стикаються підприємства.

Незважаючи на численні проблеми, з якими можуть стикатися підприємства при організації управлінського обліку, існує ряд ефективних шляхів їх вирішення. Їх впровадження дозволяє значно покращити ефективність управлінських рішень та загальну організацію облікової діяльності на підприємстві.

Одним з перших кроків до усунення проблеми невизначеності цілей та вимог управлінського обліку є розробка чіткої стратегії та облікової політики, які повинні бути узгоджені з бізнес-стратегією підприємства, що дозволить забезпечити однозначне розуміння важливості управлінського обліку серед керівництва та працівників, а також створити механізм для регулярного перегляду і коригування облікових процедур відповідно до змін на ринку.

Ключовим аспектом є забезпечення прозорості та чіткості в облікових процесах. Визначення основних завдань управлінського обліку – планування, контроль, аналіз – дозволить точніше спрямовувати ресурси підприємства і адаптувати систему обліку до актуальних вимог.

Щоб ефективно об'єднати фінансовий і управлінський облік, необхідно впровадити інтегровані інформаційні системи, які дозволяють обробляти дані в реальному часі і використовувати їх для різних цілей. Такі системи можуть автоматично синхронізувати інформацію, що зменшує ймовірність помилок і неузгодженості між звітами для зовнішніх і внутрішніх користувачів.

Важливо також стандартизувати методи оцінки активів та витрат, щоб дані, що використовуються в обох системах, були узгоджені. Впровадження таких підходів дозволить значно покращити якість звітності та зменшити час, необхідний для підготовки фінансових та управлінських звітів.

Щодо вибору методів обліку та оцінки, необхідно впроваджувати сучасні методики, що дозволяють точніше відображати витрати підприємства та оцінювати активи. Одним із таких методів є Activity-Based Costing (ABC), який дозволяє детальніше розподіляти витрати між різними видами діяльності та продуктами підприємства і такий підхід допомагає краще розуміти витратні статті та оптимізувати процеси.

Крім того, варто застосовувати методи варіантного аналізу, що дозволяють моделювати різні сценарії розвитку підприємства і обирати найефективніші стратегії на основі отриманих даних.

Для подолання проблеми недостатньої автоматизації процесів управлінського обліку підприємствам слід впроваджувати сучасні ERP-системи та програмне забезпечення для управлінського обліку. Автоматизація дозволяє значно зменшити час, необхідний для обробки даних, зменшити кількість помилок, а також отримати актуальну інформацію для прийняття рішень у реальному часі.

Системи автоматизації дозволяють інтегрувати різні види обліку (управлінський, фінансовий, податковий) в єдину платформу, що значно спрощує управління та знижує витрати на підтримку облікової інфраструктури.

Важливим етапом у вирішенні проблеми недостатньої кваліфікації кадрів є впровадження програм навчання та підвищення кваліфікації для працівників, які займаються управлінським обліком, що допоможе покращити якість роботи, знизити ймовірність помилок і дозволить своєчасно впроваджувати нові методи та технології обліку.

Особливу увагу слід приділяти розвитку навичок роботи з сучасними інформаційними системами, оскільки автоматизація управлінського обліку вимагає від фахівців знання новітніх технологій і програмного забезпечення.

Щоб успішно справлятися зі змінами в бізнес-середовищі, підприємства повинні впроваджувати гнучкі системи управлінського обліку, які дозволяють швидко адаптуватися до нових умов. Важливо забезпечити постійне вдосконалення облікової системи та моніторинг змін у зовнішньому середовищі (законодавство, економічні тенденції, технології). Підприємства повинні бути готові до швидкого реагування на зміни і мати механізми, які дозволяють оперативно адаптувати облікову політику та методи обліку до нових умов.

Впровадження цих заходів допоможе підприємствам значно поліпшити організацію управлінського обліку, знизити вплив існуючих проблем і забезпечити ефективне використання ресурсів для досягнення стратегічних цілей.

Висновки. Управлінський облік є важливим інструментом для ефективного управління підприємством, сприяючи прийняттю обґрунтованих рішень, плануванню, контролю та оцінці діяльності на всіх рівнях. Хоча він має спільні риси з фінансовим обліком, головною його відмінністю є орієнтація на внутрішніх користувачів і гнучкість у методах обробки та подання інформації. Управлінський облік дозволяє забезпечити високий рівень деталізації та точності даних, що є критичним для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Дослідження показує, що ефективний управлінський облік включає такі ключові функції, як контроль за витратами та доходами, планування діяльності, оцінка ефективності підрозділів та проектів, підтримка стратегічного управління та оперативних рішень. Завдяки ньому підприємства можуть оперативніше реагувати на зміни ринкових умов, мінімізувати ризики та забезпечувати конкурентоспроможність. Проте для того, щоб управлінський облік був ефективним, необхідно чітко визначити стратегію та вимоги, забезпечити інтеграцію з фінансовим обліком, а також відповідність вимогам, таким як оперативність, гнучкість, достатність та економічна доцільність.

Важливою складовою успішного управлінського обліку є його адаптація до специфіки підприємства і ринку, що забезпечує можливість досягнення стратегічних і тактичних цілей, а також мінімізації негативних впливів зовнішнього середовища.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дмитренко А.В., Лебедик Г.В., Яценко В.В. Роль управлінського обліку та проблеми його впровадження на підприємствах. *Економіка і суспільство*. 2017. №13. С.1353–1358. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/225.pdf (дата звернення: 15.12.2024).
2. Косташ Т.В., Шелюжак І.Г. Формування системи управлінського обліку на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.78> (дата звернення: 12.12.2024).
3. Максимчук І.А., Метіль Т.К. Організація управлінського обліку в інформаційному просторі підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 16. С. 46–50. DOI: [10.32702/2306-6814.2021.16.46](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.16.46) (дата звернення: 12.12.2024).
4. Онищенко В. Управлінський облік на підприємстві. *Головбух*. 2023. 19 липня. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/8506-upravlinskiy-oblk-na-pdprimstv> (дата звернення: 06.01.2025).
5. Розіт Т.В., Слюніна Т.Л. Проблеми організації управлінського обліку та роль управлінського аудиту на підприємствах. *Економіка і суспільство*. 2018. № 18. С. 1012–1017. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-140> (дата звернення: 17.12.2024).
6. Скрипник С., Костенко Ю., Курей О. Управлінський облік на підприємствах України в умовах кризових явищ. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-32> (дата звернення: 15.01.2025).
7. Ткаченко О., Саванчук Т. Управлінський облік як складова природного виробництва у фермерських господарствах. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-4> (дата звернення: 15.01.2025).

REFERENCES:

1. Dmytrenko A.V., Lebedyk H.V., Yatsenko V.V. (2017) Rol upravlinskoho obliku ta problemy yoho

vprovadzhennia na pidpriemstvakh [The role of management accounting and challenges of its implementation in enterprises]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, vol. 13, pp. 1353–1358. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/225.pdf (accessed December 15, 2024).

2. Kostash T.V., Sheliuzhak I.H. (2021) Formuvannia systemy upravlinskoho obliku na pidpriemstvi [Formation of a management accounting system at the enterprise]. *Efektivna ekonomika – Effective Economy*, vol. 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.78> (accessed December 12, 2024).

3. Maksymchuk I.A., Metil T.K. (2021) Orhanzasii upravlinskoho obliku v informatsiinomu prostori pidpriemstva [The organization of managerial accounting in the informational space of an enterprise]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, vol. 16, pp. 46–50. DOI: [10.32702/2306-6814.2021.16.46](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.16.46) (accessed December 12, 2024).

4. Onyshchenko V. (2023) Upravlinskyi oblik na pidpriemstvi [Managerial accounting in an enterprise]. *Holovbukh – Chief Accountant*, July 19th. Available at: <https://buhplatforma.com.ua/article/8506-upravlinskiy-oblk-na-pdprimstv> (accessed January 06, 2025).

5. Rozit T.V., Sliunina T.L. (2018) Problemy orhanzasii upravlinskoho obliku ta rol upravlinskoho audytu na pidpriemstvakh [The problems of organizing managerial accounting and the role of managerial auditing in enterprises]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, vol. 18, pp. 1012–1017. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-140> (accessed December 17, 2024).

6. Skrypnyk S., Kostenko Yu., Kurei O. (2023) Upravlinskyi oblik na pidpriemstvakh Ukrainy v umovakh kryzovykh yavyshch [Managerial Accounting at Ukrainian Enterprises in the Context of Crisis Phenomena]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-32> (accessed January 15, 2025).

7. Tkachenko O., Savanчук T. (2021) Upravlinskyi oblik yak skladova pryrodnoho vyrobnytstva u fermerskykh gospodarstvakh [Managerial Accounting as a Component of Natural Production in Farming Enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-4> (accessed January 15, 2025).